

Brief I

*Eindhoven, stationsrestauratie,
18 augustus 1999*

Lieve dochter,

Er is alweer een dag voorbij, en nog steeds ben ik op zoek naar het begin van mijn levensverhaal, liever gezegd, naar het leven van jouw vader en jouw oma. Dat klinkt vreemd, ik bedoel, de oma van papa's kant heeft eigenlijk nooit bestaan voor jou. Toch denk ik dat het belangrijk voor jou en ook voor mij is, om de weggestopte achtergronden eens te belichten. Wat jij verder met het verhaal doet is jouw zaak. Misschien heb je er wat aan. Misschien denk je wel na verloop van tijd 'weg ermee'. Ik neem je niets kwalijk. Voorlopig wil ik beginnen met het verhaal van Marietje en haar kind.

Mijn moeder Marietje (jouw oma) werd geboren op 10 april 1911. Ze overleed op 31 december 1958. Zevenenveertig jaar oud dus.

Zoals ze mij heeft verteld kwam ze van Texel. Ze scheen als enige dochter nog zeven halfbroers gehad te hebben, die allemaal naar Amerika zijn geëmigreerd. Maar zeker weten doe ik het allemaal niet.

Op haar achttiende kwam ze in Amsterdam in de Vondelstraat terecht, en ze ging werken als busconductrice. Daar heb ik foto's van gezien, dus dat klopt. Daarna is ze kamermeisje in hotels geweest en een paar jaar later verhuisde ze naar Den Haag, waar ze als dienstbode gewerkt heeft. Ze was een jong meisje zonder enige schoolopleiding en in de vooroorlogse jaren was zo iemand tot mislukken gedoemd (wat men daar dan ook onder verstaat). Waarschijnlijk werd ze zwanger van de heer des huizes, en op straat gezet. Precies weet ik het niet – ze bleef over mijn vader altijd zeer vaag.

Volgens haar werd ik in een taxi geboren (1937). Omdat ze zich geen raad wist met het kind, legde ze het voor het weeshuis op de stoep, maar na zes weken haalde ze me weer op bij de nonnen. Uiteindelijk kwam Marietje op haar zesentwintigste in de prostitutie terecht; ze vestigde zich op Nieuwe Haven 60 eenhoog in Den Haag. Die buurt is vergelijkbaar met de Wallen in Amsterdam.

Mij bracht ze onder bij pleeggezinnen, en volgens haar eigen zeggen heb ik tot mijn vijfde jaar in zes of zeven verschillende families gezeten. Tot zover heb ik alles van horen zeggen.

Mijn eigen bewuste ervaringen en herinneringen beginnen tussen mijn vierde en vijfde jaar.

Lieve Susan, je begrijpt natuurlijk wel dat als ik alles eerlijk en waarheidsgetrouw wil opschrijven, er nogal schokkende ervaringen naar boven komen. Die heb ik overigens wel verwerkt, maar misschien blijken ze voor jou te schokkend. Waarschuw me dan tijdig.

Dag schat, tot gauw.

Kus, papa

Tikkertje in De Krabbedans

Het Stratumseind in Eindhoven is een lange straat vol cafés, dancings en eettentjes. Recht tegenover Café Happy End zit vanaf 1971 De Krabbedans, een bruin café in een van de weinige antieke gebouwen van Eindhoven: de voormalige recht-bank. Als je via een paar statige treden door de hoge groene buitendeuren het grijs stenen pand binnengaat, kom je terecht in de hal. Achterin is een trap naar de galerie op de eerste en tweede verdieping. Daar worden exposities gehouden met moderne kunst. In mijn kinderjaren is het een heerlijke plek om tikkertje te spelen en doorheen te rennen.

Beneden in de hal leidt rechts om de hoek een piepende deur naar het eigenlijke café. Daar hangen de muren vol met kunst en kitsch, schilderijtjes en emailen reclameborden van antieke biermerken. Er worden jazz en hippiemuziek gedraaid, er klinkt geroezemoes en onder de laaghangende lampen hangt sigarettenrook. Op de houten vloer ligt een dun laagje wit zand.

Het café heeft hoge ramen en een hoog plafond. Buiten kun je in de hoge kozijnen zitten, zo breed zijn de vensterbanken. Mijn zusje zit daar vaak tijdens carnaval. Dan zingt ze samen met vriendinnetjes liedjes voor beschonken voorbijgangers, die dan heel wat gulden in hun petje gooien.

Bregje en ik zijn hier zowat opgegroeid. Al sinds we in 1972 in Eindhoven zijn komen wonen, gaan we elke vrijdagmiddag met onze ouders naar dit café. Vanaf mijn zesde is dit

ons tweede thuis. Met carnaval – in die tijd vaak met een ‘k’ geschreven – lopen we hier urenlang te hossen. We spelen er met andere kinderen, struinen door de galerieruimte boven en zoeken op de parkeerplaats aan de overkant naar verloren kwartjes. We drinken cola en eten pelpinda’s; de vloer is bezaaid met de doppen.

Mijn jeugd is heel gelukkig. We vormen een hecht gezinnetje in een fijn huis in de Eindhovense schrijversbuurt, met een weelderige diepe tuin. Die tuin wordt met het jaar wilder, net als de haren van mijn vader. Op een spontane gezinsfoto uit die tijd zie je mijn vader in zijn blote bast op het terras staan, met lang zwart haar en een volle baard. Mijn blonde moeder staat stralend naast hem in een kort Indiaas jurkje. Mijn zusje en ik springen er vrolijk omheen, zij met spierwit en ik met halflang haar. Een kleurrijk hippiegezinnetje. Mijn vader zit vaak in de serre de krant te lezen. De hele wand is gevuld met boekenkasten. Ik kan daar minutenlang naar staan te kijken, de geur van bedrukt papier opsnuiven en uiteindelijk voor een mooi boek kiezen. Op mijn tiende ontwikkel ik een leesverslaving.

Ons huis is twee straten af van het Van Maerlantlyceum, de middelbare school waar mijn vader Nederlands geeft en later ook conrector wordt. Mijn ouders maken veel nieuwe vrienden en we raken verzeild in progressieve kunstenaarskringen. Sommige vrienden van mijn ouders wonen in een commune. Als we op een zondag bij een woongroep in een boerderij langsgaan, raak ik onder de indruk van de vrije sfeer die daar heerst. In de verwilderde weide kun je uren ravotten en fikkie stoken. Wij worden als kinderen sowieso vaak met rust gelaten; alle ouders hebben het druk met elkaar.

Onze burens, met wie we bevriend zijn, eten macrobiotisch en zoutloos. De buurvrouw is daar het fanatiekst in. Soms komt haar man via de achtertuin even stiekem bij ons de keuken in om te kijken of er misschien een gehaktballetje of wat spaghetti

bolognese over is. Later gaan onze burens bij de Bhagwan en lopen ze allemaal rond in oranje jurken met een houten kraanketting met een zwart-witfoto van een man met een grijze baard.

Net als zij gaan wij ook op vakantie naar nudistencampings. Die liggen vaak op de mooiste plekken, al is het wel een hele sport om ze überhaupt te vinden, want om pottenkijkers weg te houden staan ze nauwelijks aangegeven. Soms zijn we in onze Renault 4 uren op zoek naar de verscholen ingang van zo'n paradijs. Maar als we ze hebben gevonden, blijken de kampeerterreinen heel fraai: grote staanplaatsen, veel groen en een weldadig rustige sfeer.

Als mijn zus en ik gaan puberen, krijgen we er steeds meer moeite mee. Wij willen zwemkleding aan! Onze moeder bedenkt een compromis: zwemmen moet naakt en we moeten ook een uurtje per dag zonnen – even met de billen bloot. De rest van de tijd mogen we aangekleed rondlopen. Maar naar een textielcamping? Dat nooit! Het is best lastig als je potentiële vakantieliefde je in het zwembad meteen spiernaakt kan aanschouwen. Mijn zusje en ik lachen om sommige principiele naaktkampeers, die als het slecht weer is beenwarmers dragen en een wollen trui, maar wel in hun blote kont aan het volleyballen zijn.

In Eindhoven worden er door de stamkroegen van onze ouders geregeld uitjes georganiseerd. Dan maken we met z'n allen, ouders en kinderen, een puzzelfietstocht. Of er is een race met zelfgemaakte zeepkisten op het Wilhelminaplein, georganiseerd vanuit Café Wilhelmina. Vaak gaan we met veel mensen op vakantie. Bevriende gezinnen huren dan samen een groot huis of een boerderij. Dat zijn heerlijke dagen. De volwassenen borrelen en feesten, en wij kinderen leiden ons eigen leventje. Niet zelden is er een aparte keuken of kamer voor ons en kunnen we helemaal onze eigen gang gaan.

Samen met geëngageerde vrienden en kennissen richten onze ouders een openbare basisschool op. In Eindhoven zijn er dan nog vooral veel katholieke scholen en dus nemen ze het heft in eigen handen. Ik kom terecht in een klas met andere bloemenkinderen. We hebben een onderwijzer die vooral van musicals en toneelspelen houdt, meester Wilgenhof. Terwijl hij dunne shagjes draait uit zijn buil Samson kan hij prachtig vertellen over het kinderkoor dat hij eerder begeleid heeft. Als hij op onze school ook een koortje opricht, zing ik vrolijk mee.

Op vrijdagmiddag is er vaak een uitvoering op de zolder van onze school. Dan doen we toneelstukjes of zingen we liedjes. Ik ontdek daar de magie van het podium. Een volle zaal met ouders en kinderen en dan vanuit de coulissen het toneel op gaan – ik geniet van de roes die dat oplevert. In een toneelstukje speel ik de baas van een bedrijf en op het podium steek ik een sigaar op. Een jongetje van elf dat voor de ogen van tientallen ouders openlijk een sigaar staat te roken: ik begrijp dat op een podium álles kan.

Het verlangen naar een vrijer leven heeft in die jaren mijn ouders, die allebei katholiek zijn opgevoed, in zijn greep. In hun kringen wordt ook met de liefde steeds vrijer omgegaan. Ze krijgen allebei een verhouding met een ander, en mijn zus en ik logeren in de weekends vaak in de huizen van hun nieuwe liefdes. Dat geeft een heleboel plezier. De vriendin van mijn vader heeft ook kinderen en haar jongste dochter zit bij mij in de klas. De logeerpartijen zijn geweldig, we kletsen nachtenlang door.

Uiteindelijk houdt het huwelijk van mijn ouders geen stand. Als ik een jaar of veertien ben gaan ze definitief uit elkaar, maar ze blijven altijd close. Eerst woon ik met mijn twee jaar jongere zus Bregje bij mijn moeder in ons ouderlijk huis. Mijn vader is verderop in de buurt op zichzelf gaan wonen. In het café komen ze elkaar ook nog geregeld tegen.

In 1983 ziet mijn moeder Louis voor het eerst. Aan de bar

in De Krabbedans zit hij rustig te roken. Trix denkt: wat doet die verdwaalde Philips-directeur hier? En wat heeft hij een prachtige jas aan. Later ziet ze dat er in zijn nek een antidiefstal-tag zit, zo'n witte schijf van kunststof die een signaal geeft als je ermee de winkel uit loopt. Kennelijk heeft zijn beschaafde voorkomen hem gered toen het alarm begon te loeien.

Trix ziet Louis geregeld aan de bar zitten. Hij rookt veel. Caballero's zonder filter, die hij als ze bijna op zijn, achteloos in het witte zand laat vallen. Soms kringelt er nog wat zware rook omhoog als zo'n peuk langzaam opbrandt. Ze zegt tegen haar vriend, een grote man met een dikke bos grijze krullen die meer van de jeneverfles houdt dan van haar: 'Dat vind ik een heel interessante man.' 'Ach,' wimpelt hij haar enigszins jaloers af, 'die kan alleen maar over zijn dochter jammeren, die hij nooit mag zien.' Nou, dat is beter dan dat die dochter hem koud laat, denkt mijn moeder.

In de daaropvolgende maanden speurt Trix elke keer het hele café af, maar de rokende bohemien is er niet.

Op een gegeven moment knalt haar relatie met de alcoholistische reus voorgoed uit elkaar. Trix raapt zichzelf bijeen en gaat na een tijdje weer af en toe op café. En dan ziet ze die leuke gast met de witte sjaal weer zitten. Wat haar opvalt, is dat hij de enige man is die als de deur openzwaait niet kijkt of er misschien een vrouw binnenkomt. Hij gaat dan gewoon verder met zijn gesprek of met het krantenartikel dat hij aan het lezen is. Mijn moeder en hij knikken elkaar weleens gedag, maar van een echte ontmoeting komt het niet.

Tot oudejaarsavond 1983. Onze moeder is dan tweeënveertig, Bregje is vijftien en ik zeventien. Trix heeft samen met mijn zus en mij oud en nieuw gevierd bij vrienden. Daarna zijn we met z'n allen naar het Stratumseind getrokken, waar we ieder ons weegs gaan. Mijn zusje gaat dansen in Sands, ik ontmoet mijn maten in Happy End en mijn moeder en haar vrienden

zetten koers naar Café Van der Velden. En daar ziet Trix opeens die leuke man uit De Krabbedans staan. Ze durft hem voor het eerst direct aan te spreken en roept quasinonchalant: 'Jij ook een gelukkig nieuwjaar!' Verbaasd kijkt Louis haar aan. Voordat hij iets kan uitbrengen is Trix alweer verder gelopen, geschrokken van haar eigen initiatief.

Na een tijdje besluit het clubje van mijn moeder naar de overkant te lopen, naar De Leeuwerik. Het café is stampvol. Als Trix aan de beurt is om een rondje te halen wurmt ze zich tussen de mensen door naar de bar. En opeens ziet ze een eindje verderop Louis staan. Ze maakt haar bestelling niet af, maar loopt als door een magneet aangetrokken naar Louis toe.

Urenlang blijven ze staan praten. Ze vergeten de mensen om hen heen, ze vergeten de tijd. Trix zal het rondje voor haar vrienden nooit halen. Ze gaat volkomen op in het energieke gesprek met Louis. Pas om halfvijf 's ochtends worden ze uit hun wakende droom gehaald als het tl-licht aangaat en de laatste vrienden komen kijken of alles goed gaat met Trix. Ze zien aan haar stralende gezicht dat ze zich geen zorgen hoeven maken.

Louis weet niet wat hem overkomt. Natuurlijk heeft hij deze mooie, levenslustige vrouw weleens in De Krabbedans gezien, en hij vindt haar ook uitdagend en slim. Maar eigenlijk heeft hij voor zichzelf besloten niet meer aan een relatie te beginnen én denkt hij bij zichzelf: die vrouw is veel te netjes voor mij. Zij houdt het geen week met me uit.

Uiteindelijk brengt Louis mijn moeder in de vroege ochtend achter op haar eigen fiets naar haar huis. Na een kop koffie vertrekt hij weer. Charmant, niet opdringerig, bijna chic. Hij vergeet zijn voornemen om voorlopig vrijgezel te blijven en wil graag een nieuwe afspraak maken.

Trix' hart klopt in haar keel als ze de vrijdag erop naar Café Van der Velden op het Stratumseind fietst. Ze heeft haar mooiste jurk aan en ziet er levenslustig uit, jonger dan haar leeftijd.

Slank, verzorgd, met nieuwsgierige blauwe ogen in een fris gezicht met een scherpe neus. Ze draagt blauwe leren laarzen, die tot aan haar knie komen. Haar dikke blonde haar heeft ze opgestoken en ze heeft lippenstift opgedaan. Ze is razend benieuwd naar deze nieuwe ontmoeting met de spannende Louis en op van de zenuwen gaat ze die vrijdagmiddag Café Van der Velden binnen. Ze heeft de deurknop nog in haar hand als ze Louis aan de bar ziet zitten, omringd door gemeenschappelijke kennissen. Van een afstandje kun je zien dat hij volkomen teut is. Trix denkt: hier heb ik geen zin in. En ze maakt rechtsomkeert. Louis heeft haar in de gauwigheid niet eens gezien.

Teleurgesteld fietst Trix terug naar huis. Als ze alleen op de bank neerploft en haar laarzen uitschopt kan ze een huilbui niet onderdrukken. Eigenlijk heeft ze meteen spijt. Ze kan zich wel voor haar kop slaan dat ze heeft afgesproken in dat drukke café, waar Louis en zij allebei veel te veel mensen kennen. Nagelbijtend zit ze zich af te vragen of ze toch niet terug zal fietsen naar de kroeg, maar haar verstand wint het van haar gevoel. Na de moeilijke relatie met haar vorige vriend, wil ze nooit meer iemand die te veel drinkt. Toch hoopt ze vurig dat Louis nog van zich zal laten horen.

En dat doet Louis ook. De volgende dag belt hij haar op om te vragen waarom ze niet is komen opdagen. Trix raapt de moed bij elkaar en vertelt eerlijk waarom ze gisteravond weer is omgedraaid. Louis reageert nonchalant en stelt een nieuwe afspraak voor. Trix hapt toe. Ze spreken af op neutraal terrein, waar ze niet snel een bekende tegen zullen komen.

Op zaterdagmiddag hebben Trix en Louis afgesproken bij Trocadero, een sfeerloos grand café tegenover het station van Eindhoven. Trix heeft eerst thuis haar vrienden Hans en Laura op bezoek, en zij lopen met haar mee naar de binnenstad. Als zij Louis zien, vragen ze zich af wat Trix met deze man moet. Voor zijn afspraak heeft Louis zich opgetuigd als een kerstboom, met

stropdas en al. Hans en Laura denken er het hunne van, maar Trix' hart maakt een sprongetje.

Opnieuw praten Louis en Trix urenlang. Ze drinken cola light en spa rood en vergeten helemaal te eten. Louis vertelt haar een korte versie van zijn levensverhaal. 'Ik zeg het allemaal maar meteen, want meestal maken mijn vriendinnen het uit als ze dat eenmaal gehoord hebben,' zegt hij erbij. Mijn moeder luistert naar zijn verhalen over gestichten en pleeggezinnen. Over het werk van Louis' moeder en haar moeilijke leven. Over zijn huwelijken en over zijn dochter, die hij nooit meer ziet.

Trix schrikt niet. Ze raakt juist meer en meer geïnteresseerd en ze snapt nu wel dat hij soms naar de fles grijpt. Louis maakt ook een zeker reddersinstinct in haar wakker.

Als Louis rond een uur of tien 's avonds met mijn moeder naar haar huis loopt, komen ze over het marktplein. Daar tilt hij haar opeens op en draagt haar, als een bruidegom zijn bruid, de hele Markt over. 'Ja, dat zie je tegenwoordig niet meer!' roept hij tegen de verbaasde omstanders.

Trix wordt smoorverliefd.

Een paar weken later vertelt Trix aan mijn zus (zij wonen op dat moment met z'n tweeën, ik woon bij mijn vader) dat ze met een man heeft afgesproken die ze nogal leuk vindt. 'Hij stuurt me allerlei gedichten. Hij vertelt over Krishnamurti. Hij is met me meegegaan naar het feestje van een vriendin.' 'Maar,' zegt ze als Bregje vraagt of er ook minpunten zijn, 'hij drinkt wel. En hij heeft een dochter die hij niet meer mag zien.'

Bregje is op haar hoede en als ze Louis ontmoet, is ze aanvankelijk gereserveerd. Ze denkt: jij komt hier niet de boel verpesten. Maar ze vindt hem toch wel aardig. Als Bregje die avond de stad in gaat, zegt Louis: 'Hier heb je 5 gulden, dan kun je een biertje kopen of zo.'

De volgende dag vraagt Trix: 'En, wat vind je van hem?'